

СХВАЛЕНО

педагогічною радою гімназії
протокол № 1 від 30 .08. 2023 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Моринської гімназії

Л.В. Лобуренко
30.08. 2023 рік
наказ № 93 від 30.08.2023 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

**Моринської гімназії з початковою школою
та дошкільним підрозділом
Корсунь – Шевченківської міської ради
Черкаської області
на 2023 – 2024 навчальний рік**

2023 рік

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1. Призначення навчального закладу**
- 2. Навчальний план та його обґрунтування**
- 3. Показники реалізації освітнього процесу**
- 4. Програмно-методичне забезпечення освітньої програми**

II. ОСВІТНІ ПРОГРАМИ

- 1. Освітня програма школи I ступеня**
- 2. Освітня програма школи II ступеня**

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

I. Призначення навчального закладу та засоби його реалізації

Моринська гімназія з початковою школою та дошкільним підрозділом Корсунь – Шевченківської міської ради Черкаської області – це навчальний заклад, у якому навчається 110 учнів у 9 класах та виховується 18 дошкільників у дошкільній групі „Росинка” при гімназії. Початкова школа налічує 39 учнів, учнів середньої ланки – 71. Форма власності: комунальна, підпорядкування – Міністерству освіти та науки України. Режим роботи навчального закладу п'ятиденний, мова навчання – українська.

Призначення Моринської гімназії з початковою школою та дошкільним підрозділом полягає в наданні якісної базової загальної освіти дітям шкільного віку мікрорайону гімназії, забезпеченні їх всебічного розвитку, розвитку їх талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формуванні цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, вихованні відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагаченні на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, розвитку, вихованні і самореалізації особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальної трудової діяльності та громадянської активності.

Освітня програма створена на основі таких нормативних документів:

- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-УІІ (із змінами, внесеними згідно із Законами № 2657-УІІ від 18.12.2018, № 2661-УІІ від 20.12.2018);
- Закону України про загальну середню освіту із змінами та доповненнями {із змінами, внесеними згідно із Законом № 1642-ІІІ від 06.04.2000. ВВР, 2000, № 27, ст.213} {Додатково див. Закон № 2120-ІІІ від 07.12.2000. ВВР, 2001, № 2-3, ст.10} {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2905-ІІІ від 20.12.2001. ВВР, 2002, № 12-13, ст.92 № 380-ІУ від 26.12.2002. ВВР, 2003, № 10-11, ст.86 № 1344-ІV від 27.11.2003. ВВР, 2004, № 17-18, ст.250 № 2285-ІУ від 23.12.2004. ВВР, 2005, № 7-8, ст.162 № 2505-ІV від 25.03.2005. ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст.267 № 3235-ІV від 20.12.2005. ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст.96 № 489-У від 19.12.2006. ВВР, 2007, № 7-8, ст.66} {Додатково див. Рішення Конституційного Суду № 6-рп/2007 від 09.07.2007} {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 107-УІ від 28.12.2007. ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року} {Додатково див. Рішення Конституційного Суду

№ 10-рп/2008 від 22.05.2008)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 309-VI від 03.06.2008. ВВР, 2008, № 27-28, ст.253

№ 2442-УІ від 06.07.2010. ВВР, 2010, № 46, ст.545

№ 3701-VI від 06.09.2011. ВВР, 2012, № 15, ст.96

№ 5029-УІ від 03.07.2012. ВВР, 2013, № 23, ст.218

№ 5460-VI від 16.10.2012. ВВР, 2014, № 2-3, ст.41

№ 1324-VII від 05.06.2014. ВВР, 2014, № 30, ст.1011

№ 76-VIII від 28.12.2014. ВВР, 2015, № 6, ст.40

№ 498-УІІІ від 02.06.2015. ВВР, 2015, № 31, ст.294

№ 911-VIII від 24.12.2015. ВВР, 2016, № 5, ст.50

№ 940-УІІІ від 26.01.2016. ВВР, 2016, № 10, ст.100

№ 1114-УІІІ від 19.04.2016. ВВР, 2016, № 22, ст.452

№ 1838-УІІІ від 07.02.2017. ВВР, 2017, № 11, ст.104

№ 2145-VIII від 05.09.2017. ВВР, 2017, № 38-39, ст.380

№ 2462-УІІІ від 19.06.2018. ВВР, 2018, № 39, ст.285

№ 2541-VIII від 06.09.2018);

- Указу Президента України від 16 березня 2022 року № 143 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» ;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та загальної середньої освіти»;
- від 16.04.2018 №367 «Про порядок зарахування, відрядування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 28 липня 2023 року № 782 «Про початок навчального року під час воєнного стану в Україні»;
- від 25.06.2018 № 677 «Про затвердження Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти».
- Типової освітньої програми початкової школи 1- 4 класи (Р.Б.Шияна) (наказ МОН від 21.03.2018 № 268, № 1272 від 08.10.2019 року, № 1273 – з 08.10.2019 року);
- Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти II ступеня (наказ МОН від 20.04.2018 № 405);
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»;
- Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за

№1111/35394;

- Державних стандартів повної загальної середньої освіти:

- на рівні початкової освіти (в 1 - 4 класах) - Державного стандарту початкової освіти (затвердженого Постановою КМУ від 21 лютого 2018 року № 87);

- на рівні базової середньої освіти: в 5- 6 класах - Державного стандарту базової середньої освіти (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898); в 7 - 9 класах - Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти (затвердженого Постановою КМУ від 23 листопада 2011 року №1392);

- наказів Міністерства освіти і науки України:

- 1) від 13.07.2021 №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»;

- 2) від 01.04.2022 № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5 – 6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти»;

- 3) від 17.05.2023 № 1/6990-23 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо – зимового періоду 2023/24 року»;

- 4) від 15.05.2023 № 563 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні»;

- наказу Міністерства здоров'я України від 01.08.2022 року № 13271 «Про затвердження змін до деяких наказів МОЗ України щодо тривалості онлайн – уроків для школярів»;

- листів Міністерства освіти:

- 1) від 03.08.2023 № 1/1179-23 «Методичні рекомендації «Безпечне освітнє середовище: Надання індивідуальної підтримки учням з ООП під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації»;

- 2) від 26.07.2022 №1/8462-22 «Про оптимізацію виконання заходів з підготовки закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану»;

- листа Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України №2.2-1250, 2.2-1255 від 21.05.2018 «Формувальне оцінювання учнів 1 класу»;

- листа Черкаського районного управління Головного управління Держспоживслужби в Черкаській області від 24.07.2023 № 151 «Про підготовку до нового навчального 2023 /2024 року»

Метою освітнього процесу гімназії з початковою школою та дошкільним підрозділом є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

Завданнями освітнього процесу Моринської гімназії з початковою школою та дошкільним підрозділом є:

- забезпечення реалізації права громадян на базову загальну середню освіту;

- виховання громадянина України;
- виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй;
- формування і розвиток соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, особистості, підготовленої до професійного самовизначення;
- виховання в учнів поваги до Конституції України, державних символів України, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії, свідомого ставлення до обов'язків людини і громадянина;
- розвиток особистості учня, його здібностей і обдарувань, наукового світогляду;
- реалізація права учнів на вільне формування політичних і світоглядних переконань;
- виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів;
- генерація нових знань та розвиток відчуття соціальної справедливості;
- створення умов для оволодіння системою наукових знань про природу, людину і суспільство.

Виховання компетентної, відповідальної за своє життя людини і є головним завданням навчального закладу.

Цілями освітнього процесу є:

- забезпечити засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту початкової, базової, загальної освіти на рівні вимог Державного освітнього стандарту;
- гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів;
- створити основу для адаптації учнів до життя в суспільстві, для усвідомленого вибору та наступного засвоєння професійних освітніх програм;
- формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності;
- забезпечити соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я учнів.

Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Ключові компетентності	Компоненти
Спілкування державною (і рідною – у разі відмінності) мовами	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою, доречно та коректно

	вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас. Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем.
Спілкування іноземними мовами	Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування. Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати «для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов. Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.
Математична компетентність	Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності {природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях. Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів. Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації.
Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями. Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій усвідомлення ролі наукових даних в сучасних складаннях графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результату впливу людської діяльності на природу інформаційних технологій. Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.
Інформаційно-цифрова	Уміння; структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі;

компетентність	використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів.
Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.
Ініціативність і підприємливість	Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів з розв'язання життєвого завдання. Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди - це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі).
Соціальна і громадянська компетентності	Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та вистояти свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль «в команді» роботи; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані. Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією. Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.
Обізнаність і самовираження у сфері культури	Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів ¹ своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.

Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних, враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних нор побути; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси; навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.
--	---

Модель випускника Нової української школи – це необхідна основа для успішних кроків у своє майбутнє. Всі інші здобутки може принести лише наполеглива цілеспрямована праця, бажання вчитися і ділитися досвідом з іншими. Випускник Моринської гімназії з початковою школою та дошкільним підрозділом – це особистість, яка має міцні знання і вміє використовувати їх у практичній діяльності. Знання та вміння отримані учнем, тісно взаємопов'язані з його ціннісними орієнтирами. Набуті життєві компетентності випускник вміло використовує для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Він всебічно розвинена особистість, яка вміє критично мислити, логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення.

Наш випускник – це, передусім, людина освічена, творча, з великим потенціалом саморозвитку та самореалізації, широким спектром особистості, яка прагне до самоосвіти та вдосконалення, готова брати активну участь у суспільно-культурному житті громади, держави, є свідомим громадянином, готовим відповідати за свої вчинки, свідомо ставиться до здоров'я та довкілля, мислить креативно використовуючи увесь свій творчий потенціал, людина-інноватор, цілісна та конкурентноспроможна. Випускник Моринської гімназії з початковою школою та дошкільним підрозділом компетентний у ставленні до життя, реалізує себе через самопізнання, саморозуміння та інтелектуальну культуру.

Випускник початкових класів має знання, уміння та навички, передбачені Державним стандартом початкової освіти. Він упевнений у собі, старанний, працелюбний, самостійний, дисциплінований, мотивований на досягнення успіху, вміє слухати і чути, критично мислити і має почуття самоконтролю, навички навчальної діяльності, культуру поведінки і мови, основи особистої гігієни і здорового способу життя.

Випускник базової школи володіє якостями і вміннями на рівні вимог Державних освітніх стандартів, успішно засвоює загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану; має систему розумових навичок (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, класифікацію, визначення головного); володіє основами комп'ютерної грамотності; знає свої громадянські права і вміє їх реалізувати; оцінює свою діяльність з погляду моральності та етичних цінностей; дотримується правил культури поведінки і спілкування; веде здоровий спосіб життя;

готовий до форм і методів навчання, які використовуються у старших класах.

Наш випускник – свідомий громадянин і патріот своєї країни, готовий до сміливих і успішних кроків у майбутнє.

Реалізація наскрізних змістових ліній. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, навчальних предметів та предметних циклів; вони враховуватимуться при формуванні шкільного середовища.

Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Мета наскрізних ліній – «сфокусувати» увагу й зусилля вчителів-предметників, класних керівників, зрештою, усього педагогічного колективу на досягненні життєво важливої для учня й суспільства мети, увиразнити ключові компетентності.

1. Для наскрізної лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» – це формування в учнів соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості, у результаті яких вони дбайливо й відповідально ставитимуться до довкілля, усвідомлюючи важливість сталого розвитку для збереження довкілля й розвитку суспільства.

2. Метою вивчення наскрізної лінії «Громадянська відповідальність» є формування відповідального члена громади й суспільства, який розуміє принципи й механізми його функціонування, а також важливість національної ініціативи. Ця наскрізна лінія освоюється через колективну діяльність – дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо, яка розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.

3. Завданням наскрізної лінії «Здоров'я і безпека» є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.

4. Вивчення наскрізної лінії «Підприємливість і фінансова грамотність» забезпечить краще розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо); сприятиме розвитку лідерських ініціатив, здатності успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі.

Освітній процес базується на таких принципах:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);

- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Рівні організації освітнього процесу учнів та терміни навчання

Реалізація освітньої програми школи здійснюється через два рівні освіти:

- початкова освіта тривалістю чотири роки;
- базова середня освіта тривалістю п'ять років.

Школа I ступеня (початкова) – перший структурний підрозділ навчального закладу, є чотирирічною (1 – 4 класи). До неї вступають діти, яким до 1 вересня виповнилося не менш як 6 років і які за результатами медичного й психологічного обстеження не мають протипоказань для систематичного шкільного навчання, а також діти семирічного віку, які з об'єктивних причин не почали навчання в школі, діти п'ятирічного віку за бажанням і заявою батьків, яким у вересні – жовтні виповнилося 6 років.

Школа I ступеня, зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, забезпечує подальше становлення особистості дитини, її інтелектуальний, соціальний, фізичний розвиток.

Пріоритетами в початкових класах є виховні, загальнонавчальні і розвивальні функції.

У молодших школярів формується розгорнута навчальна діяльність (уміння вчитися) шляхом оволодіння організаційними, логіко мовленнєвими, пізнавальними і контрольнo-оцінювальними уміннями і навичками, набуття особистого досвіду культури поведінки в соціальному і природному оточенні, співпраці в різних видах діяльності.

Освітніми результатами цього ступеня навчального закладу є повноцінні мовленнєві, читацькі, обчислювальні уміння й навички, узагальнені знання про рідний край, реальний світ у його зв'язках і залежностях, національна самосвідомість та екологічна культура. У молодших школярів достатньо розвинені мислення, уява, пам'ять, сенсорні уміння, здатність до творчого самовираження, особистісноцілісного ставлення до праці, мистецтва, здоров'я, уміння виконувати нескладні творчі завдання.

Школа II ступеня (5 – 9 класи) дає базову загальну середню освіту, що є фундаментом загальноосвітньої підготовки всіх школярів, формує у них готовність до вибору і реалізації форми подальшого одержання освіти і профілю навчання. На цьому етапі завершується формування цілісної культури світу, оволодіння способами пізнавальної і комунікативної діяльності, вміння одержувати з різних джерел інформацію, переробляти і застосовувати знання.

Завершуючи школу II ступеня, учні мають добре володіти українською мовою, на практичному рівні однією іноземною мовою. Школярі мають сформовані загальнонавчальні уміння і навички, володіють навчальним матеріалом на рівні, достатньому для подальшого навчання.

Освітню програму розроблено відповідно до таких **Типових освітніх програм**:

- для 1 – 2-х класів – Типової освітньої програми (наказ МОН України від 08.10.2019 року № 1272);

- для 3 – 4 класів - Типової освітньої програми (наказ МОН України від 08.10.2019 року № 1273);

- для 5- 6 класів за Типової освітньої програми (наказ МОН України від 19.02.2021 року № 235);

- для 7 – 9-х класів – за Типовою освітньою програмою (наказ МОН України від 20.04.2018 року № 405).

Особливості організації освітнього процесу, застосування педагогічних освітніх технологій, форм, методів роботи.

Навчальний рік розпочинається 01 вересня 2023 року і закінчується не пізніше 28 червня 2024 року. Моринська гімназія з початковою школою та дошкільним підрозділом навчається за семестрами. Орієнтовна структура навчального року: І семестр – з 01.09. по 29.12. 2023 року, II – семестр – з 15.01. по 31.05. 2024 року. Впродовж року передбачено канікули: осінні - з 23.10 по 29.10. 2023 року, зимові - з 30.12. 2023 рік по 14.01. 2024 року, весняні - з 25.03 по 31.03. 2024 року. Для учнів першого класу передбачені додаткові тижневі канікули з 19.02 по 25.02.2024 року.

Орієнтовна дата проведення свята «Останній дзвоник» - 31 травня 2024 року.

Орієнтовна дата вручення документів про освіту 24.06.2024 року. Перелік предметів державної підсумкової атестації визначається Міністерством освіти і науки України. Терміни їх проведення визначаються навчальним закладом.

Орієнтовні терміни проведення ДПА для 4-х класів – остання декада травня 2023 року; для 9-х класів – календарний тиждень після закінчення навчального року.

Рішення про доцільність проведення навчальної практики та навчальних екскурсій приймає педагогічна рада навчального закладу.

Навчальний заклад працює в режимі п'ятиденки з двома вихідними – субота, неділя. Основною формою організації навчальної діяльності є урок, серед типів якого виділяють:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;

- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відеоуроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей, крім уроку, проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й акцентує на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8- 9 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учень розкриває нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, за виконання яких звітують перед учителем. Практичні заняття та заняття-практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують про виконану роботу.

Проводяться заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії, в першу чергу, покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Навчальні екскурсії та навчальна практика проводяться згідно з додатком Листа МОН України від 06.02.2008 року № 1/9-61 «Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу під час проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів ЗНЗ», їх доцільність, тривалість визначається рішенням педагогічної ради закладу.

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відеоуроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів. У закладі широко впроваджуються інформаційно-комунікативні технології. Застосування ІКТ в освітньому процесі базується на загальному розумінні зміни ролі інформації та принципах інформаційної взаємодії в різних напрямках освітньої діяльності. Це дозволяє формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності, критичне і логічне мислення, вміння приймати рішення, співпрацювати в команді, бути конкурентоздатними та впевненими особистостями.

Вчителями закладу створена модель уроків на основі синтезу оригінальних прийомів, елементів інноваційних педагогічних методик і інформаційно-комунікативних технологій та традиційних форм організації освітнього процесу. Розширено предметне навчальне середовище, створені умови для оптимального розвитку навичок роботи з інформацією, формування вмінь і навичок дослідницької і пошукової роботи.

Серед використовуваних засобів набули широкого застосування такі: мультимедійні презентації, мультимедійні карти, проекти, онлайн-тести, програмовані засоби навчання та інше.

Вчителі не тільки самі активно використовують інтернет-ресурси, сучасні інформаційні технології, але й забезпечують їх активне використання учнями. Тому створенні вчителями персональні предметні сайти є однією з важливих форм роботи сучасного вчителя і є поштовхом для подальшого освоєння нових сучасних веб-ресурсів відповідно до вимог ІКТ компетентності, що важливо у процесі модернізації навчання в сучасній школі.

Навчальні заняття проводяться в одну зміну з 08.40 до 16.15 і регламентуються розкладом уроків, затвердженим директором навчального закладу. Тривалість уроків у початковій та основній школах визначається відповідно до ст. 16 Закону України «Про загальну середню освіту», тривалість перерв відповідно до чинного Положення про загальноосвітній навчальний заклад. Упродовж навчального дня проводяться три великі перерви по 20 хвилин: з 11.00 до 11.20; з 12.00 до 12.20 з 13.15 до 13.35.

Факультативні заняття та курси за вибором проводяться в період основних занять із обов'язковою перервою за затвердженим розкладом. У гімназії працює гурток «Юний стрілок («Джура»).

Для учнів 1 – 4 класів організовані групи подовженого дня, яка працює з 13.10 до 16.10.

Школярів з особливими освітніми потребами охоплено інклюзивним навчанням: 5 клас – Піскову Тетяну, 7 клас – Горячого Едуарда, 8 клас – Уханя Володимира.

Команда супроводу розробляє комплексну програму розвитку для кожної дитини з особливими освітніми потребами, що допомагає педагогічному колективу пристосувати середовище до потреб дитини.

Індивідуальна програма розвитку розробляється командою супроводу (заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителі, асистент вчителя та інші) із обов'язковим залученням батьків, з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання дитини з особливими освітніми потребами. Вона містить загальну інформацію про учня, систему додаткових послуг, види необхідної адаптації та модифікації навчальних матеріалів, індивідуальну навчальну програму та, за потреби, індивідуальний навчальний план.

Оформлення та ведення відповідної документації покладається на асистента вчителя.

Частиною ІПР є індивідуальний навчальний план, який затверджується керівником навчального закладу та переглядається двічі на рік з метою коригування.

Протягом всього навчального року здійснюється психолого-педагогічний, методичний супровід дітей з особливими освітніми потребами працівниками психологічної служби району та педагогічними працівниками гімназії.

Особистісно орієнтоване спрямування навчально-виховного процесу забезпечує асистент вчителя, який бере участь у розробленні та виконанні індивідуальних навчальних планів та програм, адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

Оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими освітніми потребами здійснюється згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів та обсягом матеріалу, визначеним індивідуальною навчальною програмою.

Учні з ООП залучаються до позакласних і позашкільних заходів з урахуванням їх інтересів, побажань, індивідуальних особливостей та стану їх здоров'я.

Підставою зарахування та відрахування учнів є чинні нормативні документи, заява батьків (осіб, які їх замінюють). На основі останніх видається наказ по навчальному закладу.

2. Навчальний план та його обґрунтування

Початкова школа. Навчальні плани школи I ступеня складені на основі:

- 1 – 2 класи Типові освітньої програми для закладів загальної середньої освіти (1-4 класи), розробленої під керівництвом Р.Б. Шияна – Нова українська школа, затвердженої наказом МОН України від 21.03.2018 № 268;
- 3 - 4 клас Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти (1 – 4 класи), розробленої під керівництвом Р.Б. Шияна (затвердженої наказом МОН України від 08.10.2019 року № 273).

За рахунок годин варіативної частини навчального плану у початковій школі введено години на:

- у 1 - 2 класах по 1 годині математики як додаткові години на вивчення предметів інваріативної складової;
- у 3 – 4 класах по 1 годині математики як додаткові години на вивчення предметів інваріативної складової.

Базова школа. Навчальні плани школи II ступеня складені на основі:

- для 5 – 6 класів Типової освітньої програми, затвердженої наказом МОН України від 19.02.2021 року № 235;
- для 7 – 9-х класів – Типової освітньої програми, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405 (таблиця 1).

Години варіативної складової виділено як додаткові години на вивчення предметів інваріативної складової: українську мову – 7 - 9 класи по 0,5 години на тиждень, історію України – 8 – 9 класи по 0,5 години на тиждень, алгебру – 8-9 класи по 1 годині на тиждень, трудове навчання 9 клас - 1 година на тиждень, інформатику – 5- 6 класи по 0,5 години на тиждень, вступ до історії України – 1 година на тиждень.

3. Показники реалізації навчального процесу

Рівень реалізації освітньої програми вивчається шляхом моніторингу якості проведення навчальних занять, моніторингу досягнення учнями результатів навчання (компетентностей); проведення контрольних випробувань учнів; участі здобувачів освіти гімназії у предметних олімпіадах різного рівня, Всеукраїнських інтелектуальних конкурсах та турнірах; шляхом складання та захисту наукових проектів та участі в роботі МАН; аналізу результатів участі учнів у ДПА.

4. Програмно-методичне забезпечення освітньої програми

Для виконання освітніх програм гімназії на 2023/2024 навчальний рік передбачено використання, затверджених Міністерством освіти і науки України, навчальних програм з усіх предметів інваріативної частини, що забезпечує інтеграцію загальноосвітніх (основних і додаткових) програм, у єдину освітню програму, що дозволяє одержати запланований результат освіти - "модель" випускника (додатки 1 – 3).

II. ОСВІТНІ ПРОГРАМИ

I. Освітня програма школи I ступеня

Освітня програма початкової освіти окреслює підходи до організації єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Початкова освіта здобувається з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»).

Програма визначає загальний обсяг навчального навантаження на тиждень, забезпечує взаємозв'язки окремих предметів, курсів за вибором, їх інтеграцію та логічну послідовність вивчення, які будуть подані в рамках навчальних планів.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Початкова освіта має такі цикли, як 1 – 2 і 3 – 4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреби дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності.

Основою формування ключових компетентностей є досвід здобувачів освіти, їх потреби, які мотивують до навчання, знання та вміння, які формуються в різному освітньому середовищі (школі, родині), різноманітних соціальних ситуаціях і зумовлюють формування ставлення до них. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Освітню програму для 1 – 2 класів закладів загальної середньої освіти розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», у відповідності до Державного стандарту початкової освіти (постанова КМУ від 24.07.2019 № 688) та Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти (1 – 2 класи), розробленої під керівництвом Р.Б. Шияна та затвердженою наказом МОН України від 21.03.2018 № 268, наказом МОН України від 08.10.2019 р. № 1272. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;

- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1 класу складає 805 годин, для учнів 2 класу – 875 годин.

Навчальний план школи I ступеня (1 – 2 класи)

Наказ № 1272 від 08.10.2019 року

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах		
<i>Інваріативна складова</i>	1	2	Всього
Українська мова	5	5	10
Іноземна мова (англійська)	2	3	5
Математика	3	3	6
Я досліджую світ	7	8	15
Мистецтво	2	2	4
Фізична культура	3	3	6
Разом:	19+3	21+3	40+6
Додаткові години вивчення предметів інваріативної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	2
Математика	1	1	2
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	20	22	42
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіантної складових, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	25	48

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

- мовно-літературна (українська мова та література);
- іншомовна (англійська мова);
- математична (спрямована на формування математичної та інших ключових компетентностей);

- природнича (має на меті формування компетентностей у галузі природничих наук, основи наукового світогляду, становлення відповідальної природоохоронної поведінки у навколишньому світі);
- технологічна (формування компетентностей в галузі техніки і технологій, здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій);
- інформатична (формування інформаційно-комунікаційної компетентності, здатності до розв'язання проблем з використанням цифрових пристроїв для розвитку, самовираження, здобуття навичок безпечної діяльності в інформаційному суспільстві);
- соціальна і здоров'язбережувальна (формування соціальної компетентності, активної громадянської позиції, підприємливості, розвиток самостійності, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших);
- громадянська та історична (формування громадянської та інших компетентностей, готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів);
- мистецька (формування цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження, поваги до національної та світової мистецької спадщини);
- фізкультурна (формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок).

Мовно-літературна освітня галузь у 1 – 2 класах реалізується через навчальний предмет «Українська мова».

Математична освітня галузь реалізується через предмет «Математика».

Громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна, природнича, реалізується через інтегрований предмет «Я досліджую світ».

Технологічна освітня галузь реалізується через навчальний предмет «Дизайн і технології», інформатична – через предмет «Інформатика» (починаючи з 2 класу), мистецька галузь – через інтегрований курс «Мистецтво». Фізкультурна галузь реалізується через предмет «Фізична культура».

Програмою визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання, коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу. Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів освіти ключових компетентностей, передбачених стандартами початкової освіти. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Типової освітньої програми використовуються внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Начальний план гімназії I ступеня (3- 4 класів)

Освітня програма для 3- 4 класів розроблена відповідно до Закону України про освіту" у відповідності до Державного стандарту початкової освіти (Постанова КМУ від 24.07.2019 року № 688) та Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти (3 – 4 класи), розробленої під керівництвом Р.Б. Шияна та затвердженою наказом МОН України від 08.10.2019 № 1273. У програмі визначено загальний обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти, подані в рамках освітніх галузей; наведено перелік та пропонований зміст освітніх галузей, укладений за змістовими лініями, визначено орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей та предметів, логічну послідовність їхнього вивчення, рекомендовані форми організації освітнього процесу, інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти, вимоги освіти, вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою. Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями: мовно – літературна (рідномовна та іноземна), математична, природнича, технологічна, інформативна, соціальна і здоров'язбережувальна, громадян та історична, мистецька, фізкультурна. Мовно – літературна галузь реалізується через навчальні предмети „Українська мова“ та „ Іноземна мова“. Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті початкової освіти, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної галузі. Очікувані результати навчання подано за змістовими лініями, які в межах циклу реалізуються паралельно та розкриваються через пропонований зміст який окреслює можливий навчальний матеріал, на підставі якого будуть реалізовані очікувані результати навчання та відповідні обов'язкові результати навчання.

Типова освітня програма ґрунтується на компетентнісному підході, який передбачає активне конструювання знань, розвиток умінь та формування уявлень через досвід практичної діяльності. Для реалізації компетентнісного підходу вчитель використовує кооперативне навчання, дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно – рольові ігри, ситуаційні вправи, екскурсії, дитяче волонтерство.

Навчальні досягнення учнів у 3 – 4 класах підлягають формувальному та підсумковому оцінюванню, орієнтирами для якого є очікувані результати навчання. За рішенням педагогічної ради оцінювання у 3 – 4 класах є рівневим.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 3 – 4 класів складає по

910 годин у кожному класі.

Навчальний план школи І ступеня (3 - 4 класи)

Наказ № 1273 від 08.10.2019 року

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах		
	3	4	Всього
Інваріативна складова			
Українська мова	5	5	10
Іноземна мова (англійська)	3	3	6
Математика	4	4	8
Я досліджую світ	7	7	14
Інформатика	1	1	2
Мистецтво	2	2	4
Фізична культура	3	3	6
Разом:	22+3	22+3	44+6
Варіативна складова			
Математика	1	1	2
Гранично допустиме навчальне навантаження на одного учня (без врахування часу на заняття з фізичної культури, індивідуальні та групові заняття)	23	23	46
Всього фінансується з бюджету (сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових)	26	26	52

Очікувані результати навчання здобувачів освіти школи І ступеня. Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які реалізуються в рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює

пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їх загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

II. Освітня програма школи II ступеня

Освітня програма загальної середньої освіти II ступеня (базова середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» відповідно до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405) з навчанням українською мовою (7 – 9 класи), відповідно до Типової освітньої програми (наказ від 19.02.2021 року № 235) з навчанням українською мовою (5 – 6 класи).

Освітня програма окреслює організацію закладом єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, визначає: загальний обсяг навчального навантаження, очікувані результати навчання учнів, рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти, вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Типовою освітньою програмою.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 5792,5 години/навчальний рік:

для 5-х класів – 1085 годин/навчальний рік,

для 6-х класів – 1155 годин/навчальний рік,

для 7-х класів – 1120 годин/навчальний рік,

для 8-х класів – 1172,5 години/навчальний рік,

для 9-х класів – 1260 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслює навчальний план закладу, який дає цілісне уявлення про зміст і структуру другого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні.

Навчальний план школи II ступеня (5 – 6 класи)

Наказ № 235 від 19.02.2021 року

Освітня галузь	Предмети та інтегровані курси	Кількість годин на тиждень		Всього
		5	6	
Мовно- літературна	Українська мова	4+ 0,5	4+0,5	8+ 1
	Українська література	2	2	4
	Зарубіжна література)	1,5	1,5	3
	Іноземна мова (англійська)	3,5	3,5	7

Математична	Математика	5	5	10
Природнича	Інтегрований курс „Пізнаємо природу“	2	2	4
	Географія	-	2	2
Соціальна і здоров'я збережувальна	Інтегрований курс „Здоров'я безпека та добробут“	1	1	2
	Етика	0,5	0,5	1
Громадянська та історична	Вступ до історії України та громадянської освіти	1+1	-	1+1
	Історія України. Всесвітня історія	-	2	2
Інформатична	Інформатика	1,5+0,5	1,5+0,5	3+1
Технологічна	Технології	2	2	4
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1	2
	Образотворче мистецтво	1	1	2
Фізична культура	Фізична культура	3	3	6
Разом		26+3	29+3	55 + 6
Додаткові години		2	1	3
Гранично допустиме навантаження		28	31	59
Всього		28 + 3	30 + 3	58+6

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі. Організація освітнього процесу може здійснюватись в очному і дистанційному режимах, або за змішаною формою, що поєднує очний і дистанційний режими.

Форма організації освітнього процесу залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті і визначається рішенням військово-цивільних адміністрацій.

Навчальна програма оформляється за зразком модельних навчальних програм. На титульному аркуші зазначається назва та авторський колектив модельної навчальної програми, на основі якої створено навчальну програму закладу. **Навчальні програми, розроблені на основі модельних навчальних програм, затверджуються педагогічною радою закладу.**

Оцінювання учнів 5-6 класів у 2023/2024 навчальному році здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 1.04.2022 № 289. Ці рекомендації розроблені для учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Оцінювання результатів навчання учнів 5- 6 класів здійснюється з використанням 12-бальної системи (шкали), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання визначеною законодавством, результати такого оцінювання відображаються у Свідощві

досягнень. **Свідоцтво досягнень** відображає результати навчальних досягнень учня/учениці 5 - 6 класів з предметів/інтегрованих курсів, визначених освітньою програмою закладу освіти.

Оцінювання учнів 5 - 6 класів зорієнтоване у першу чергу на обов'язкові результати навчання й орієнтири їх оцінювання, визначені Державним стандартом, та на очікувані результати навчання, передбачені навчальною програмою з відповідного предмета/інтегрованого курсу.

Навчальний план школи II ступеня (7 - 9 класи)

Наказ № 405 від 20.04.2018 року

Навчальні предмети				
<i>Інваріативна складова</i>	7	8	9	Всього
Українська мова	2,5+0,5	2+0,5	2+0,5	6,5 +1,5
Українська література	2	2	2	6
Іноземна мова (англійська)	3	3	3	9
Зарубіжна література	2	2	2	6
Історія України	1	1,5+0,5	1,5+0,5	4+1
Всесвітня історія	1	1	1	3
Основи правознавства	-	-	1	1
Музичне мистецтво	1	-	-	1
Образотворче мистецтво	1	-	-	1
Мистецтво	-	1	1	2
Алгебра	2	2+1	2+1	6+2
Геометрія	2	2	2	6
Біологія	2	2	2	6
Географія	2	2	1,5	5,5
Фізика	2	2	3	7
Хімія	1,5	2	2	5,5
Трудове навчання	1	1	1+1	3+1
Інформатика	1	2	2	5
Основи здоров'я	1	1	1	3
Фізична культура	3	3	3	9
Разом:	28 + 3+0,5	28,5+3+2	30+3+3	86,5+9+5,5
<i>Варіативна складова</i>	0,5	2	3	5,5
Гранично допустиме навчальне навантаження на одного учня	32	33	33	88
Всього (без урахування поділу класів на групи)	28,5+3	30,5+3	33 +3	101

Варіативна складова визначена з урахуванням особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів. Варіативна складова використана на збільшення кількості годин на вивчення предметів інваріантної складової: трудове навчання 9 клас – 1 година, українська мова 7 – 9 класи – 1,5 години, історія України 8 - 9 класи – 1 година, математика 8 – 9 класи – 2 години.

Під час розподілу варіативної складової навчального плану враховано гранично допустиме навантаження на одного учня, уроки фізичної культури при визначенні цього показника не враховувались.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань гімназії. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів "Фізична культура" та "Основи здоров'я", а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Змістове наповнення предмета «Фізична культура» заклад освіти формує самостійно з варіативних модулів відповідно до статево-вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази навчального закладу, кадрового забезпечення, регіональних та народних традицій.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти школи II ступеня. Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

	Ключові компетентності	Компоненти
1.	Спілкування державною (і рідною – у разі відмінності) мовами	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику предмета. Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем.
2.	Спілкування іноземними мовами	Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування. Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

		Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.
3.	Математична компетентність	Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях. Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів. Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації.
4.	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями. Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях. Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.
5.	Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм.
6.	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.

7.	Ініціативність і підприємливість	Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання. Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту.
8.	Соціальна і громадянська компетентності	Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет. Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією. Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.
9.	Обізнаність і самовираження у сфері культури	Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.
10.	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної

		характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.
--	--	---

Додаток 1

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВАРІАНТНОГО КОМПОНЕНТУ

№ з/п	Предмет	Науково-методичне забезпечення
1 – 4 класи		
1	Українська мова	Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (авт. Шиян Р.Б.), затверджена наказом МОН від 21.03.2018 № 268.
2	Літературне читання	Літературне читання. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи (авт. Шиян Р.Б.), затверджена наказом МОН від 21.03.2018 № 268.
3	Іноземна мова (англійська)	Іноземні мови. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (авт. Шиян Р.Б.), затверджена наказом МОН від 21.03.2018 № 268.
4	Математика	Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (авт. Шиян Р.Б.), затверджена наказом МОН від 21.03.2018 № 268.
5	Я досліджую світ	Я досліджую світ. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (авт. Шиян Р.Б.), затверджена наказом МОН від 21.03.2018 № 268.
6	Мистецтво	Мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (авт. Шиян Р.Б.), затверджена наказом МОН від 21.03.2018 № 268.
7	Фізична культура	Фізична культура. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (авт. Шиян Р.Б.), затверджена наказом МОН від 21.03.2018 № 268.
8	Інформатика	Інформатика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (авт. Шиян Р.Б.), затверджена наказом МОН від 21.03.2018 № 268.

Додаток 2

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВАРІАНТНОГО КОМПОНЕНТУ

№ з/п	Предмет	Науково-методичне забезпечення
5 – 6 класи		

1	Українська мова	Модельна навчальна програма «Українська мова 5-6 класи», автори Заболотній О.В., Заболотній В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.
2	Українська література	Модельна навчальна програма «Українська література 5-6 класи», автори Архіпова В.П., Січкач С.І., Шило С.Б.
3	Зарубіжна література	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література 5-6» клас, автори Ніколенко О.М. та інші
4	Іноземна мова(англійська мова)	Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Зимомря І. М., Мойсюк В. А, Тріфан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.).
5	Математика	Модельна навчальна програма «Математика 5-6 класи», автор Істер О.С.
6	Вступ до історії України та громадянської освіти	Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти», 5 клас автори Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я.
7	Історія України, Всесвітня історія	
8	Пізнаємо природу	Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу 5-6 клас», автори Біда Д.Д., Гільберг Т.Г., Колісник Я.І.
9	Географія	Модельна навчальна програма «Географія 5-6 клас», автори Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Гільберт Т.І., Даценко Л.М.
10	Мистецтво	Модельна навчальна програма «Мистецтво 5-6 класи», автори Масол Л.М., Просіна О.В.
11	Інформатика	Модельна навчальна програма «Інформатика 5-6 клас», автори Ривкінд Й.Я., Лисенко Г.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В.
12	Здоров'я, безпека та добробут	Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут 5-6 класи», автори Воронцова Т.В., Понамаренко В.С., Лаврентьєва І.В., Хомич О.Л.
13	Етика	Модельна навчальна програма «Етика 5-6 класи» автори Ашортія Є., Бакка Т., Желіба О., Козіна Л., Мелешенко Т., Щупак І.
14	Технології	Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С, Приходько Ю.М.)
15	Фізична культура	Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О.С., Коломоєць Г. А. , Боляк А. А., Ребрина А. А., Деревянко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші)

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВАРІАНТНОГО КОМПОНЕНТУ

№ з/п	Предмет	Науково-методичне забезпечення
7 – 9 класи		
1.	Українська мова	Українська мова. 5 – 9 класи. Програма для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 № 804).
2.	Українська література	Українська література. 5 – 9 класи. Програма для закладів загальної середньої освіти. – К.: Освіта, 2013 зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 № 804.
3.	Іноземна мова (англійська)	Іноземні мови. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5 – 9 класи. – К, 2017., наказ МОН від 29.05.2015 № 585, зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 № 804.
4.	Зарубіжна література	Світова література. 5 – 9 класи. Програма для закладів загальної середньої освіти – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 № 804 (зі змінами затвердженими наказом від 03.08.2022 № 698).
5.	Історія України	Історія України. 5 – 9 класи», затверджені наказом МОН України від 21.02.2019 № 236 (зі змінами затвердженими наказом від 03.08.2022 № 698).
6.	Всесвітня історія	Всесвітня історія. 7 – 9 класи, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 р. № 804(зі змінами затвердженими наказом від 03.08.2022 № 698).
7.	Основи правознавства	Навчальна програма з основ правознавства, 9 клас (авт. Ремех Т.О., Пометун Т.І.), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 (зі змінами затвердженими наказом від 03.08.2022 № 698).
8.	Музичне мистецтво	Мистецтво. 5 – 9 класи (авт. Масол Л.). Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804.
9.	Образотворче мистецтво	Мистецтво. 5 – 9 класи (авт. Масол Л.). Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804.
10.	Мистецтво	Мистецтво. 5 – 9 класи (авт. Масол Л.). Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804.
11.	Математика	Математика. Навчальна програма для учнів 5 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І.,

		Мальований Ю.І.), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804.
12.	Алгебра	Математика. Навчальна програма для учнів 5 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І.), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804.
13.	Геометрія	Математика. Навчальна програма для учнів 5 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І.), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804.
14.	Природознавство	Природознавство. Програма для 5 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804.
15.	Біологія	Програма з біології для 6 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804.
16.	Географія	Програма з географії для учнів 6 – 9 класів, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 (зі змінами затвердженими наказом від 03.08.2022 № 698).
17.	Фізика	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Фізика. 7 – 9 класи», затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804.
18.	Хімія	Хімія. 7 – 9 класи, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804.
19.	Трудове навчання	Навчальна програма з трудового навчання для закладів загальної середньої освіти 5 – 9 класи (оновлена), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804.
20.	Інформатика	Інформатика. Навчальна програма для учнів 5 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804.
21.	Основи здоров'я	Основи здоров'я. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5 – 9 класи (авт. Бойченко Т.Є. та інші) (оновлена), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 (зі змінами затвердженими наказом від 03.08.2022 № 698).
22.	Фізична культура	Фізична культура. 5 – 9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Круцевич Т.Ю. та інші), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804.
ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВАРІАТИВНОГО КОМПОНЕНТУ		
23.	Трудове навчання	Навчальна програма з трудового навчання для закладів загальної середньої освіти 5 – 9 класи (оновлена), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804.